

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia X (2012)

SPRAWOZDANIA

XXVII Kongres Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliofilów w Polsce

W dniach 18–25 września 2011 r. gościliśmy w Polsce XXVII Kongres Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliofilów. W wydarzeniu tym, które odbywało się w naszym kraju po raz drugi, uczestniczyło 134 miłośników i kolekcjonerów książek z 22 państw.

Międzynarodowe Stowarzyszenie Bibliofilów (Association Internationale de Bibliophiles / International Association of Bibliophiles – A.I.B.) z siedzibą w Paryżu jest prestiżową organizacją, zrzeszającą ponad 460 wybitnych znawców i kolekcjonerów starych książek, wśród których znajdują się m.in. bibliotekarze, antykwariusze, wydawcy, bibliotekoznawcy i badacze literatury z 32 krajów. Jej członkami są także instytucje kultury i najznakomitsze biblioteki światowe, takie jak: Bibliothèque Nationale de France, British Library, Library of Congress, Biblioteca Apostolica Vaticana i Biblioteca Nacional de España.

Stowarzyszenie założone w celu umacniania więzi pomiędzy miłośnikami książek na całym świecie oraz stymulowania rozwoju bibliofilstwa na skalę międzynarodową organizuje coroczne spotkania o charakterze naukowym, stwarzając możliwość wymiany wiedzy, doświadczeń i kontaktów na najwyższym poziomie. W latach nieparzystych organizowane są tzw. kongresy, trwające z reguły jeden tydzień, zaś w latach parzystych – kolokwia (spotkania dyskusyjne), trwające zazwyczaj cztery dni. Uczestnicy tych zjazdów, odbywających się każdorazowo w innym państwie, biorą udział w sesjach naukowych i zapoznają się z najważniejszymi historycznymi zbiorami bibliotecznymi i archiwalnymi danego kraju. Obrady mają charakter zamknięty.

Poczynając od roku 1959 Kongresy odbywały się w: Niemczech (1959 – Monachium, 1981 – Wolfenbüttel), Francji (1961, 1991 – Paryż), Hiszpanii (1963, 2001 – Barcelona, 1993 – Madryd), Wielkiej Brytanii (1965, 2003 – Londyn, 1983 – Edynburg), Włoszech (1967 – Wenecja), Austrii (1969, 2009 – Wiedeń), Stanach Zjednoczonych (1971 – Boston – Filadelfia – Nowy Jork, 1985 – Los Angeles, San Francisco, 2007 – Nowy Jork), Polsce (1973 – Kraków – Warszawa), Szwajcarii (1975, 2005), Grecji (1977 – Ateny), Belgii (1981 – Bruksela), Danii (1987 – Kopenhaga), Węgrzech (1989 – Budapeszt), Czechach (1995 – Praga), Holandii (1997) i Japonii (1999). Kolokwia z kolei odbywały się dotychczas w: Szwecji

(1984), Turcji (1986 – Istambuł), Wielkiej Brytanii (1986 – Manchester), Niemczech (1990 – Würzburg, 2000 – Berlin), Włoszech (1992 – Rzym, 1998 – Turyn, 2004 – Wenecja), Rosji (1994 – Petersburg), Francji (1996 – Normandia, 2006 – Prowansja – Langwedocja), Południowej Afryce (2002), Portugalii (2008) oraz Belgii (2010 – Bruksela). Sprawozdania z przebiegu obrad oraz wygłaszane podczas kolokwii wykłady prezentowane są w „Bulletin de Bibliophile”.

Tegoroczny Kongres, którego gospodarzem były dwie największe polskie biblioteki – Biblioteka Narodowa oraz Biblioteka Jagiellońska, rozpoczął się 18 września uroczystą kolacją w Hotelu Starym w Krakowie. Zgromadzonych gości powitał Prezes Stowarzyszenia, dr Kimball Brooker, a następnie dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej, prof. dr hab. Zdzisław Pietrzyk, będący równocześnie współprzewodniczącym Komitetu Organizacyjnego.

Oficjalne rozpoczęcie obrad miało miejsce 19 września w auli Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ceremonię otwarcia zaszczylicili swoją obecnością Rektor UJ, prof. dr hab. Karol Musioł, oraz Prezydent Miasta Krakowa, prof. dr hab. Jacek Majchrowski, którzy w krótkich przemówieniach podkreślili rolę książki w życiu codziennym oraz wielowiekową tradycję naszego miasta w wydawaniu druków i gromadzeniu cennych księgozbiorów. Prezydent Majchrowski zwrócił ponadto uwagę, że Kraków promuje się poprzez książkę nie tylko w ramach specjalistycznych targów, ale również jako organizator festiwali literackich i zabiega obecnie o przyznawany przez UNESCO tytuł Miasta Literatury. Podczas inauguracji dr Kimball Brooker zaznaczył z kolei, że „Polska ma bardzo cenne zbiory biblioteczne i długą historię kolekcjonerstwa [...] oraz jest ważnym centrum humanizmu w Europie Środkowej”.

Pierwszym z prezentowanych wykładów specjalistycznych był referat dr Katarzyny Płonki-Bałus (Muzeum Książąt Czartoryskich) pt. *Medieval Illuminated Manuscripts in Polish Collections (Iluminowane rękopisy średniowieczne w zbiorach polskich)*. Podczas bogato ilustrowanego wykładu dr Płonka-Bałus omówiła kilkadziesiąt manuskryptów, z których większość można było oglądać w kolejnych dniach Kongresu. Autorem następnej prezentacji był Anthony R.A. Hobson, który wygłosił referat pt. *Bologna, Silesia or Cracow? An Early Pasteboard Problem (Bolonia, Śląsk czy Kraków? Problematyka wczesnych opraw kartonowych)*.

Po wysłuchaniu wykładów uczestnicy Kongresu udali się na Wawel, gdzie zorganizowano dla nich dwie wystawy, prezentujące najcenniejsze rękopisy będące w posiadaniu biblioteki Katedry Wawelskiej oraz druki należące do Biblioteki Królewskiej. Gromadzone od wieków zbiory Kapituły Katedralnej w Krakowie, wśród których znajdują się bogato iluminowane rękopisy pergaminowe, inkunabuły oraz cenne księgi drukowane, stanowią unikatowy zbiór dokumentów związanych z historią i kulturą Polski, a zarazem bezcenne źródło tożsamości chrześcijańskiej całej Europy. Przygotowana wystawa miała (na życzenie organizatorów) charakter retrospektywny, była ona bowiem powtórzeniem ekspozycji z 1973 r., kiedy Zamek Królewski na Wawelu gościł uczestników VIII Międzynarodowego Kongresu Bibliofilów. Wśród prezentowanych na wystawie obiektów wyróżniały się m.in.: *Predicationes* (datowany na koniec VIII lub początek IX w. kodeks pergaminowy, będący najstarszym rękopisem iluminowanym znajdującym się na terenie Polski, sporządzony prawdopodobnie w skryptorium w północno-wschodnich Włoszech),

Ewangeliarz Emmeramski (określany przez uczonych również mianem *Kodeksu Henryka IV* lub *Kodeksu Henryka V* – datowany na lata 1099–1111 kodeks należący do spuścizny bawarskiej szkoły iluminatorskiej, a pochodzący ze skryptorium klasztoru św. Emmerama w Ratyzbonie), dwa manuskrypty wykonane w Polsce: *Graduał Jana Olbrachta* (trzytomowy kodeks muzyczny powstały w latach 1499–1500 na zamówienie króla polskiego dla Katedry Wawelskiej) oraz *Liber Evangeliorum* – ewangeliarz pergaminowy biskupa Piotra Tomickiego z 1534 r. z bogatymi iluminacjami autorstwa znakomitego malarza i miniaturzysty Stanisława Samostrzelnika (mnicha cysterskiego z Mogiły pod Krakowem) oraz inkunabuły krakowskie z lat 1473–1475.

Podczas lunchu w hotelu Copernicus bibliofile spotkali się z dr. Jerzym Dudą – Wielkim Mistrzem Rycerskiego Zakonu Bibliofilskiego z Kapitułą Orderu Białego Kruka w Krakowie. Organizacja ta rozpoczęła swą działalność w 1930 r. z inicjatywy Kazimierza Witkiewicza, ówczesnego prezesa Towarzystwa Przyjaciół Książki i późniejszego dyrektora Muzeum Przemysłu Artystycznego w Krakowie. Dr Duda, ubrany w ceremonialną togę, opowiedział w kilku słowach o działalności stowarzyszenia, obrzędowości, stosowanej tytulaturze oraz organizowanych dwa razy w roku zebraniach zwanych „zmyszeniami”. Swoim wystąpieniem wzbudził duże zainteresowanie.

Następnie miłośnicy książek wrócili na wzgórze wawelskie, aby zwiedzić komnaty królewskie oraz Katedrę. Pierwszy dzień Kongresu zakończono kolacją w restauracji Wierzynek.

We wtorek, 20 września, uczestników Kongresu gościł Uniwersytet Jagielloński. Spotkanie rozpoczęło się sesją naukową w sali konferencyjnej Biblioteki Jagiellońskiej. Zebranych powitał dyrektor Zdzisław Pietrzyk, który przedstawił krótką historię kolekcji oraz wręczył wszystkim album zatytułowany *Biblioteka Jagiellońska. Skarbiec bibliofila*. Album ten, opracowany przez bibliotekarzy BJ, został wydany przez wydawnictwo Bernardinum specjalnie z okazji Kongresu. Jest to wydawnictwo dwujęzyczne (polsko-angielskie), prezentujące skarby poszczególnych działów Biblioteki Jagiellońskiej, które znalazły się na przygotowanej wystawie, eksponującej ponad 200 niezmiernie cennych obiektów.

W ramach sesji wygłoszonych zostało kilka wykładów. Pierwszym z nich był wykład pt. *The Golden Age of Bookbindings in Cracow: 1400–1500 (Złoty wiek introligatorstwa krakowskiego: 1400–1600)* Jana Storma van Leeuwena. Jan Storm van Leeuwen jest emerytowanym pracownikiem Holenderskiej Biblioteki Królewskiej w Hadze, specjalistą w dziedzinie introligatorstwa. Przygotowana przez niego prezentacja stanowiła ilustrację wydanej przez niego książki pod tym samym tytułem. Autorem kolejnego wykładu pt. *Early Polish Printing (Wczesne drukarstwo polskie)* był dr Jacek Partyka, obecnie wicedyrektor Biblioteki Jagiellońskiej ds. zbiorów specjalnych. Odczyt połączony był z prezentacją multimedialną, ukazującą w sposób przekrojowy początki książki drukowanej na ziemiach polskich (od drugiej połowy XV do początku XVI wieku). Historia druku w Polsce przedstawiona została na tle społeczno-historycznym, uwzględniając rozmaite czynniki wpływające na jego rozwój. Autor opisał rozwój drukarstwa począwszy od zaplecza uniwersyteckiego, poprzez pierwszego drukarza krakowskiego Kaspra Straubego, anonimowego drukarza kazań papieża Leona I, pierwszego drukarza na Śląsku – Kaspra Elyana,

Szwajpolta Fiola, na Janie Hallerze kończąc. Sesję zakończył wykład prof. Piotra Tylusa, pracownika Instytutu Filologii Romańskiej UJ, pt. *Les plus précieux manuscrits français et italiens dans la collection berlinoise, à la Bibliothèque Jagellonne de Cracovie* (*Najcenniejsze rękopisy francuskie i włoskie z kolekcji berlińskiej w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie*), podczas którego omówionych zostało kilkanaście obiektów z grupy rękopisów romańskich (francuskich i włoskich), przechowywanych w Bibliotece Jagiellońskiej jako część kolekcji berlińskiej. Wykład opierał się na wynikach badań autora (prowadzonych w latach 2002–2004 w ramach grantu Deutsche Forschungsgemeinschaft) oraz jego grupy badawczej „Fibula” (prowadzonych w latach 2008–2011 w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego). Wśród przedstawionych najstarszych zabytków znalazły się tytuły sztandarowe dla średniowiecznej literatury europejskiej, do dzisiaj inspirujące wyobraźnię twórców, jak np. *Historia królów Brytanii* (unikatowa rękopiśmienna karta pergaminowa z końca XIII w. z tekstem Geoffreya z Monmouth), *Historia świętego Graala* (XIII-wieczny manuskrypt pergaminowy nieznanego autorstwa), *Powieść o Lancelocie z Jeziora*.

Po zakończeniu sesji uczestnicy Kongresu rozpoczęli zwiedzanie wystaw, które zorganizowano w pięciu grupach tematycznych: 1. Oprawy ilustrujące wykłady A. Hobsona oraz J. van Leeuwena, 2. Skarby Biblioteki Jagiellońskiej (wraz z zabytkami z byłej Pruskiej Biblioteki Państwowej w Berlinie), 3. Najcenniejsze rękopisy francuskie i włoskie z kolekcji berlińskiej, 4. Rękopisy opactwa benedyktyńskiego w Tyńcu wraz ze starymi drukami oraz 5. Zbiory graficzne i kartograficzne. Wśród eksponatów znalazły się m.in. pięknie iluminowane rękopisy średniowieczne (m.in. pontyfikał z XI w.), najwcześniejsze druki, jak np. próbne odbitki mogunckie Jana Gutenberga, bogato iluminowane modlitewniki XV-wieczne, cenne grafiki (m.in. prace Albrechta Dürera i Rembrandta van Rijna), mapy, autografy Mikołaja Kopernika oraz sławnych kompozytorów – Jana Sebastiana Bacha, Wolfganga Amadeusza Mozarta, Ludwiga van Beethovena, Fryderyka Chopina.

Po południu bibliofile zwiedzili najstarszą część Uniwersytetu Jagiellońskiego – Collegium Maius. Równocześnie w gabinecie rycin BJ zorganizowano pokaz specjalny *Libri picturati* dla kilkusobowej grupy uczestników Kongresu, wśród których większość stanowili obywatele Brazylii. Dzieło to, powstałe na przełomie XVI/XVII w. jest niezmiernie cennym zabytkiem rękopiśmiennie-graficznym, stanowiącym znakomite źródło do poznania dziejów kultury materialnej oraz świata zwierzęcego i roślinnego tego kraju. Ta kilkunastotomowa kolekcja wręcz z fotograficzną dokładnością obrazuje kilka tysięcy gatunków flory i fauny Ameryki Południowej. Autorem naukowych komentarzy do części obrazów jest prawdopodobnie wybitny botanik Charles de l’Ecluse (Clusius) – dyrektor Ogródu Botanicznego w Lejdzie, a zarazem pionier sprowadzenia do Europy wielu nowych gatunków roślin.

Wieczorem w kościele oo. Franciszkanów odbył się koncert, podczas którego orkiestra smyczkowa wykonała utwory Feliksa Janiewicza (*Divertimento*), Mieczysława Karłowicza (*Serenade*) oraz Tadeusza Bairda (*4 Sonety miłosne do słów Williama Szekspira*). Po koncercie na uczestników Kongresu czekała kolejna atrakcja – kolacja przygotowana przez restaurację „Pod Aniołami” w krużgankach klasztoru przylegającego do bazyliki. Serwowane dania przygotowano według oryginalnych,

staropolskich receptur, nielicznie zachowanych w najstarszych rękopisach i poradnikach kulinarnych.

Środę 21 września bibliofile rozpoczęli zwiedzaniem wystawy przygotowanej przez Pałac Biskupa Erazma Ciołka – Oddział Muzeum Narodowego w Krakowie. W imieniu nieobecnej dyrektor Zofii Gołubiew zebranych gości powitała dr Katarzyna Płonka-Bałus. W gablotach Sali Cnót można było zobaczyć pięćdziesiąt rękopisów iluminowanych i starych druków, pochodzących z okresu od XIII do XVII wieku. Wśród nich znalazły się niezwykle cenne dzieła średniowiecznego malarstwa książkowego, księgi liturgiczne, dzieła filozoficzne i historyczne, stare ryciny, często zbyt kornie oprawione, okazałe modlitewniki, ufundowane przez dostojników duchownych i świeckich, bądź też będące własnością osób prywatnych. Najstarsze z prezentowanych dzieł to XIII-wieczny zbiór tekstów prawniczych *Dekretalia* papieża Grzegorza IX, zakupiony przez Władysława Czartoryskiego w XIX w. w Paryżu. Dużym zainteresowaniem cieszyły się ponadto: *Antyfonarz* z klasztoru Franciszkanów w Bolonii (pochodzący z pierwszej ćwierci XIV wieku zbiór traktatów filozoficznych z niezwyklejmi dekoracjami Neri da Rimini, znanego ówczesnego iluminatora), bogato ilustrowany *Pontyfikał biskupa Erazma Ciołka* (powstały w Krakowie w latach 1510–1515), paryskie *Godzinki Agnès de Kiqueumberg* (ok. 1425), *Żywot Chrystusa* (wykonany w 1478 r. dla Burgundczyka Guillaume'a de Ternay), *Brewiarz papieża Sykstusa IV* (powstały ok. 1480, ofiarowany z czasem królowi Zygmuntowi III Wazie) oraz zespół druków Stanisława Polaka z Sewilli. Prezentowane były również interesujące i wartościowe oprawy ksiąg, jak np. księga ze złożonymi tłokami herbu Zygmunta III Wazy, *Kronika polska* Marcina Bielskiego (której oprawa została wykonana według koncepcji księżnej Izabeli Czartoryskiej, a składa się z desek połączonych skórą zdobioną klamrami oraz z łańcucha) lub XIX-wieczna oprawa *De Officiis* Cicerona (z emaliowaną plakietą na okładce, wykonaną w XIII w. w Limoges we Francji).

Kolejnym punktem programu był rejs po Wiśle do opactwa Benedyktynów w Tyńcu. Po przybyciu na miejsce wysłuchano wykładu ojca Michała Gronowskiego, wygłoszonego w języku francuskim – *Les bénédictins et l'amour des livres Au Moyen Age (Benedyktyni i miłość do księzek w okresie średniowiecza)*. Po wykładzie przyszedł czas na degustację produktów benedyktyńskich, a następnie zwiedzanie kościoła i klasztoru. Wizytę w opactwie zakończył koncert chorału gregoriańskiego w wykonaniu trzech mnichów tyńskich. Z Tyńca bibliofile udali się do zabytkowej kopalni soli w Wieliczce.

22 września uczestnicy Kongresu opuścili Kraków, udając się autokarami do Częstochowy. W zespole klasztornym oo. Paulinów na Jasnej Górze zwiedzano Kaplicę Cudownego Obrazu, muzeum, skarbiec oraz salę, w której przechowywany jest księgozbiór jasnogórski liczący ponad 13 tysięcy iluminowanych rękopisów średniowiecznych, inkunabułów i starodruków. Sala ta zajmuje poczytne miejsce nie tylko wśród polskich, ale i europejskich bibliotek barokowych. Na uwagę zasługuje przede wszystkim sposób przechowywania i zabezpieczania ksiąg umieszczonych na półkach w specjalnych drewnianych futerałach. Ciekawy jest także układ księgozbioru, który odzwierciedla XVIII-wieczną myśl bibliotekarską. Naprzeciw wejścia znajdują się księgi teologiczne, w tym pierwsze tłumaczenie Pisma Świętego na język polski, a każdy regał jest kolejnym działem. Nad drzwiami wejściowymi znajdują się

tw. księgi zakazane. Bibliofile mieli okazję zobaczyć m.in. *Breviarium* (bogato ilustrowany dokument pergaminowy z początku XV w.), *Mszał Olbrachta, Liber confraternitatis sancti Angeli custodis propter nobiles persona* (zawierającą ponad 10 tysięcy nazwisk członków bractwa oraz zakonu paulinów, wpisywanych w większości przypadków ręką własną – obok autografów przedstawicieli znamienitych polskich rodów umieszczone są ilustracje ich herbów), *Nową Gigantomachię* (opis oblężenia Jasnej Góry pióra ojca Augustyna Kordeckiego), dokumenty muzyczne.

Po wizycie w częstochowskim klasztorze uczestnicy Kongresu wyjechali do Warszawy, zatrzymując się po drodze na lunch w Nieznanicach – zespole pałacowym z początku XX w. Goście byli oczarowani niezwykłą atmosferą miejsca oraz bardzo ciepłym przyjęciem ze strony właścicielki pałacu.

W piątek 23 września obrady Kongresu odbywały się w warszawskim gmachu Biblioteki Narodowej. Zebranych gości powitał dyrektor ksiąźnicy – dr Tomasz Makowski oraz wiceminister kultury i dziedzictwa narodowego – dr Monika Smoleń. Sesję rozpoczął wykład dra Tomasza Ososińskiego (pracownika BN) pt. *Ioannes Dantiscus's Library in the Context of 16th century Polish Library (Biblioteka Jana Dantyszka w kontekście XVI-wiecznych bibliotek polskich)*. Następnie wysłuchano wykładu Michała Spandowskiego, specjalisty w dziedzinie starych druków, pt. *A History of the Incunabula Collection in the National Library of Poland (Dzieje inkunabułów w zbiorach Biblioteki Narodowej)*, po czym rozpoczęto zwiedzanie czterech specjalnie przygotowanych wystaw: 1. Skarby Biblioteki Narodowej, 2. Stare druki w Polsce, 3. Rękopisy i zbiory muzyczne, 4. Dokumenty kartograficzne. Spośród zaprezentowanych dzieł szczególną uwagę cieszyły się m.in.: *Nowy Testament* (iluminowany rękopis z VIII w. sporządzony w języku łacińskim), XII-wieczny ormiański *Ewangeliarz ze Skewry* (tzw. *Lwowski*, z czterema całostronicowymi miniaturami Ewangelistów oraz licznymi scenami ewangelicznymi rozmieszczonymi na marginesach), *Ewangeliarz Anastazji* (pergaminowy rękopis łaciński z drugiej połowy XII w. w srebrnej oprawie), iluminowany *Psałterz Potockich* z XIII w. (zwany też *Wilanowskim*), XVI-wieczny *Mszał Erazma Ciołka* (z bogatą ornamentyką marginalną i pięknymi miniaturami inicjałowymi), tłoczony na pergaminie ręcznie iluminowany inkunabuł *Sforziada* Giovanniego Simonetty z 1490 r., gotycki metaloryt *Śmierć i sceny z Credo, Statut Łaskiego* (wydrukowany w 1506 r. w drukarni Jana Hallera w Krakowie zbiór wszystkich statutów i przywilejów obowiązujących w Królestwie Polskim w XVI w.), tzw. składany *Kancjonał Zamoyskich* (stanowiący zbiór osobno drukowanych wraz z nutami polskich tekstów pieśni i psalmów z lat 1558–1570), XV-wieczne mapy atlasu Ptolemeusza, listy i autografy muzyczne Fryderyka Chopina.

Po wizycie w gmachu głównym Książnicy Narodowej bibliofile udali się do Pałacu Krasińskich (zwanego też Pałacem Rzeczypospolitej), będącego pierwotnie główną siedzibą Biblioteki Narodowej. Obecnie w budynku tym przechowywane są zbiory specjalne, które ocalały po II wojnie światowej (głównie rękopisy Biblioteki Załuskich i Rapperswilskiej) oraz inne, zebrane później stare druki i zbiory graficzne. Na uwagę zasługują zwłaszcza bezcenne iluminowane manuskrypty polskie i zagraniczne. Dla uczestników Kongresu zorganizowana została wystawa pt. „Ptolemeusz i kartografia epoki Renesansu”. Wśród prezentowanych eksponatów znalazły się m.in.: mapa świata z XV-wiecznego kodeksu rękopiśmiennego

Cosmographia Klaudiusza Ptolemeusza pod redakcją Nicolausa Germanusa (tomu zawierającego 30 map opracowanych zgodnie ze stanem ówczesnej wiedzy, których układ stał się na kilka stuleci wzorcowy dla sporządzanych atlasów geograficznych świata) oraz inne mapy z tego dzieła.

Atrakcją wieczoru był koncert w Starej Pomarańczarni Pałacu Królewskiego w Łazienkach, a następnie uroczysta kolacja w Belwederze.

Przedostatni dzień Kongresu, 24 września, rozpoczął się wizytą w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego. Zebranych gości powitała dyrektor Ewa Kobierska-Maciuszko. Następnie w trzech grupach zwiedzano dwie przygotowane wystawy: 1. Druki i zbiory ikonograficzne, 2. Skarby Biblioteki Uniwersyteckiej. Wśród ekspozowanych dzieł na uwagę niewątpliwie zasługują: *Brewiarz Alaryka* (pergaminowy rękopis z IX w. zawierający normy prawa rzymskiego), XVI-wieczny modlitewnik Anny Jagiellonki w pięknej oprawie renesansowej, brewiarz benedyktyński z drugiej połowy XVI w., dokumenty donacyjne dla zakonu cystersów w Mogielnicy, wydane w XIII–XV w. przez książąt mazowieckich, bibliofilskie miniaturowe wydanie *Bajek i powiastek* Adama Mickiewicza, autografy znanych kompozytorów polskich i obcych (Karola Szymanowskiego, Antonio Vivaldiego). Zaprezentowano także dzieła pochodzące z prywatnych bibliotek królów polskich: Zygmunta II Augusta, Jana III Sobieskiego oraz Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Po zwiedzeniu wystawy goście mieli możliwość podziwiania panoramy Warszawy z tarasów usytuowanych na dachu biblioteki, by następnie udać się do Pałacu Królewskiego Jana III Sobieskiego i Marii Kazimiery w Wilanowie.

Wieczorem, po koncercie muzyki dawnej w Zamku Królewskim oraz pokazie tańców dworskich, odbyła się uroczysta kolacja, kończąca oficjalnie Kongres. Podczas przyjęcia Prezes Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliofilów, dr Kimball Brooker, podsumował w kilku słowach przebieg Kongresu oraz złożył podziękowanie polskiemu Komitetowi Organizacyjnemu, reprezentowanemu przez dyrektora Biblioteki Narodowej – dra Tomasza Makowskiego oraz dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej – prof. Zdzisława Pietrzyka.

W ostatnim dniu Kongresu, w niedzielę 25 września, bibliofile udali się do Nieborowa, gdzie zwiedzali rezydencję magnacką Radziwiłłów z rozległym zespołem parkowym oraz romantyczny ogród krajobrazowy księżnej Heleny Radziwiłłowej w położonej nieopodal Arkadii. W godzinach popołudniowych, po powrocie do stolicy, można było zwiedzać Muzeum Fryderyka Chopina oraz Muzeum Powstania Warszawskiego.

Część uczestników Kongresu pozostała w Polsce do środy 28 września, korzystając z przygotowanego dla nich programu postkongresowego. W tych dniach w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wysłuchano wykładu prof. Janusza Tondela pt. *Koenigsberg Library and Prince Albrecht's Silver Library (Biblioteka Królewiecka i Srebrna Biblioteka księcia Albrechta)*, ilustrowanego odpowiednią ekspozycją cennych opraw, zwiedzano gotycki pocysterski zespół klasztorny wraz z bazyliką katedralną w Pelplinie, w tamtejszym Muzeum Diecezjalnym podziwiano *Biblię Gutenberga* (kompletne wydanie Pisma Świętego, do druku którego zastosowano opracowaną przez Jana Gutenberga maszynę drukarską z ruchomą czcionką; liczące ponad 500 lat dzieło, zachowane na świecie jedynie w 48 egzemplarzach), zwiedzano zamek krzyżacki w Malborku, Bibliotekę

Gdańską Polskiej Akademii Nauk, gdańską starówkę, wysłuchano koncertu organowego w Katedrze Oliwskiej, odwiedziono Sopot.

Uczestnicy Kongresu opuścili Polskę pełni niezapomnianych wrażeń, zafascynowani pięknem naszych zabytków, oczarowani bogactwem dziedzictwa kulturowego. Wielu z nich oceniło nasz kraj jako bardzo atrakcyjny turystycznie i niezmiernie przyjazny zagranicznym gościom.

Kongres zorganizowany przez Bibliotekę Jagiellońską i Bibliotekę Narodową (przy ścisłej współpracy z krakowskim biurem Symposium Cracoviense, odpowiedzialnym za kwestie niemerytoryczne) stworzył niewątpliwie doskonałą okazję do wypromowania Polski na arenie międzynarodowej. Dołożyliśmy wszelkich starań, aby pokazać światu to, co najpiękniejsze i przekonać wszystkich, że warto odwiedzić kraj nad Wisłą.

Aleksandra Cieślak

Dr Kim Brooker wita się z Rektorem UJ, prof. dr. hab. Karolem Musiołem oraz Prezydentem Miasta Krakowa, prof. dr. hab. Jackiem Majchrowskim (fot. Jerzy Sawicz)

Uczestnicy Kongresu podczas ceremonii otwarcia w auli Collegium Novum UJ (fot. Jerzy Sawicz)

Uczestnicy Kongresu przed gmachem Collegium Novum UJ (fot. Jerzy Sawicz)

Wielki Mistrz, dr Jerzy Duda, opowiada o Rycerskim Zakonie Bibliofilskim z Kapitułą Orderu Białego Kruka w Krakowie (fot. Jerzy Sawicz)

27th Congress of the International Association of Bibliophiles – Poland

Abstract

From 18th to 25th September 2011 Poland was for the second time the host of the 27th Congress of the International Association of Bibliophiles. 134 book lovers and collectors from 22 countries took part in this event. Two greatest Polish libraries – the National Library (Warsaw) and the Jagiellonian Library (Cracow) were the joint hosts. Symposium Cracoviense was responsible for non-merits-related issues (accommodation, gastronomy, logistics, accompanying events).

Annual bibliophiles meeting, each time organized by a different country, are filled with scientific sessions as well as sightseeing of the most important and the most valuable historical library collections and archives of the given country. During their stay in Poland, the participants visited – among other things – the Jagiellonian Library, the Wawel Castle, the Bishop Erazm Ciołek Palace, the Benedictine Abbey in Tyniec, the Library of Jasna Góra Monastery, the National Library and the University of Warsaw Library.

Report of the course of sessions presents the agenda of each day of the congress with the special focus of the Cracow part in which the author of the report participated.

Aleksandra Cieślar
Biblioteka Jagiellońska